

Altı vilâyette ilân edilmiş olan Örfi idarenin altı ay daha uzatılması hakkında

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 8 . XII . 1942 - Sayı: 5277*)

No.
1314

İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli vilâyetlerinde 23 teşrinisani 1940 tarihinde bir ay müddetle ilân edilen ve 1199, 1209 sayılı kararlarla üger ve 1249, 1262 ve 1303 sayılı kararlarla da altışar ay müddetle uzatılmış olan Örfi idarenin, bitimi tarihinden itibaren altı ay daha uzatılmasına karar verilmiştir. (*Cilt: 29 - Sayfa: 2:3*).

2 kânunuevvel 1942

Birincikânun 1941 : şubat 1942 aylarına ait Divanı muhasebat raporuna dair

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 8 . XII . 1942 - Sayı: 5277*)

No.
1315

Birincikânun 1941 : şubat 1942 aylarına ait muamelât hakkında Divanı muhasebatça tanzim edilmiş olan raporun aşağıdaki ikinci maddesi üzerine cereyan eden müzakere sonunda; mevzuun ehemmiyet ve müstaceliyeti ve bugünkü fevkalâde şartlar ve zaruretler ilcası neticesi olarak Hükümetçe ittihaz olunan kararın mevzuuna maksur olmak üzere kabulüne karar verilmiştir (*Cilt: 26 - Sayfa : 134 ve cilt: 28 - Sayfa: 74 ve cilt: 29 - Sayfa: 3:9*).

2 kânunuevvel 1942

Zabıt

Tarihi : 19 . II . 1942 No. 1455

2. — Marmara havzasında inşa edilmekte bulunan askerî iskelelerin inşaat ilâveleri hakkında Nafia vekâleti ile Sadık Diri ve Halit Köprücü inşaat şirketi arasında aktedilerek tes-

cil edilmek üzere Divana gönderilen zeyil mukavele ve merbutu evrakın tetkikinde:

1. 18 . V . 1940 tarihli mukavele ile keşif bedeli 752 bin lira olup % 2,5 münakasa tenzilatından sonra 733 200 liraya ihale edilen iskelelerin ihale bedelinin İcra Vekilleri Heyetinin 26 . V . 1941 tarih ve 15847/2 sayılı kararıyle

1 638 000 liraya çıkarılmış olmasına göre keşif bedelinin de 1 680 000 liraya çıkarılması icap edeceğinden inşaatın 1 680 000 liraya yapılacağını gösterir katî keşif evrakının suretlerinin zeyil mukaveleye bağlanması;

2. Evvelki ihale kararı ve mukavele 733 200 lira üzerinden yapıldığına göre yeni ihale kararının ve mukavelenin de artan ihale bedeli 904 800 lira üzerinden yapılması icap ederken bu miktarın evvelki ihale bedeli 733 200 liranın % 20 si olan 146 640 lira tenzil edildikten sonra bakiye kalan 758 160 lira üzerinden tanzim edildiği anlaşıldığından karar ve mukavelenin ikmalî;

3. Artan işe mukabil muvakkat teminat olarak alınan 31 000 liranın sureti hesabının gösterilmesi için zeyil mukavelename Nafia vekâletine iade kılınmış idi.

Buna cevaben, Demiryolları inşaat dairesi ifadesiyle alınan 24. XII. 1941 tarihli ve 13315 sayılı tezkerede:

1. Keşif bedeli 752 000 lira olup % 2,5 münakaşa tenzilâtı çıktıktan sonra 733 200 liraya ihale edilen ve 26. V. 1941 tarih ve 15847/2 sayılı Vekiller Heyeti kararıyla bu miktar 1 638 000 liraya çıkarılmış bulunan Marmara iskelelerinin tenzilâtsiz olarak tanzim edilmiş bulunan yeni keşif varakasının leffen gönderildiği;

2. Evvelki taahhüt bedeli % 2,5 tenzilâtle beraber her ne kadar 733 200 lira isede inşaatın bu bedel ile yapılamayacağını anlaşılması üzerine Muhasebe umumiye kanununun 135 nci maddesi mucibince % 20 dahilinde de iş yaptırılması muvafık görülmüş ve mütaahhide aynı fiyatlarla ihale bedelinin % 20 si olan 146 640 liralık daha iş yaptırılmış olup bu suretle mütaahhit kanuni mecburiyetini de yerine getirdiği;

Bundan sonra inşaatın geri kalan kısmının da aynı mütaahhide yaptırılması için Vekiller Heyeti kararı alınmış isede mütaahhit kanuni mecburiyet dahilinde olmayan % 20 den sonraki bakiye inşaatı hali hazır vaziyet dolayısıyla eski mukavele fiyatlarıyla yapamayacağını bildirmiş olduğundan inşaatın % 20 den sonraki bu kısmı için yükseltilmiş yeni fiyatlar kabul edilerek işbu zeyil mukavelenin yapıldığı;

Binaenaleyh, kararın ve zeyil mukavelenin, 733 200 lira ihale bedelinin % 20 si olan 146 640 lirayı da ihtiva etmek üzere 904 800 lira üzerinden tanzimi halinde yükseltilen yeni fiyatların, mütaahhidin eski fiyatlarla yapmağa mecbur olduğu % 20 dahilindeki 146 640 liralık iş-

lere de teşmili icap edeceğinden bunun ne Muhasebe umumiye kanununun 135 nci maddesine ve ne de Hazine menfaatine uymıyacağı;

3. İhale bedeli 1 638 000 liraya iblâğ edilmiş olan bu işin katî teminatı 125 780 lira tuttuğu, bu miktarın 66 156 lirası evvelki mukavele hükümleri dairesinde mütaahhit istihkakından yüzde on tevkif edilmek suretiyle alındığı ve 28 624 lirası da 733 200 liradan fazla yaptığı iş bedeli ödenirken tevkif edilmiş ve bakıyesi olan 31 bin lira da teminat mektubu olarak alınmış olduğu beyan edilerek keyfiyetin yeniden tetkikle mukavelenin tescili istenilmiştir. Bunun üzerine Divanı muhasebat üçüncü dairesince yapılan tetkikat neticesinde;

1. İskeleler inşaatının tenzilâtsiz 1 679 417 lira 30 kuruşa baliğ olacağına mütedair tanzim edildiği 26. V. 1941 tarih ve 15847/2 sayılı Vekiller Heyeti kararında bahsedilen katî keşif evrakı yerine yedi iskelenin keşifnameleri yekûnlarını gösterir bir liste gönderilmiş olup bunun inşaatın en ince teferruatı hacim, ebat ve fiyatlarını havi keşifname yerine kabulüne;

2. 2490 sayılı kanunun 19 neu maddesine tevfikan temel işlerinden mütevellit ilâveler esas mukavele ile ihale edilen iş bedelinin % 20 sini geçtiği takdirde ilk ihaledeki fiyat indirme gözönünde tutularak işin ehemmiyetli ve acele oluşuna göre pazarlık suretiyle mukavele miktarını arttırmaya Vekiller Heyeti salâhiyettar ise de kanunun derpiş ettiği pazarlık keyfiyeti artan iş miktarı hakkında olup yoksa vâhit fiyatların da yükseltilmesi suretiyle pazarlıkla işin birinci mütaahhide verilmesi şeklinde kabul ve telâkkiye müsait olmadığı gibi vahit fiyatlar arttırılmak suretiyle eski ihaledeki fiyat indirmenin gözönünde tutulmasında da bir faide tasavvur edilemeyeceği ve çünkü fiyatlara mühim miktarda zam yapıldıktan sonra yapılacak münakaşa tenzilâtının haizi ehemmiyet olamayacağı aşikâr olduğundan bahisle mütaahhit eski fiyatlarla artan işi yapmağı kabul etmediği takdirde 19 neu maddenin 3 nü fıkrası hükümlerine göre işin yeniden eksiltmeye vazı icabettiği halde bu yolda hareket edilmiyerek eski ihale tenzilâtiyle ve fakat vahidi fiyatların arttırılması suretiyle artan işin yine eski mütaahhide yaptırılması muvafık olmadığından dolayı akdedilen zeyil mukavelenin tesciline imkân görülemediğine karar verilmiş ve bu karar üzerine zeyil mukavelename Nafia vekâletine iade edilmişti.

Buna itirazın Nafia vekâletinden gelen tezke-

rede: Marmara havzasındaki iskeleler inşaatının taahhüt dışında kalan inşaat bakıyesi için yapılan ek mukavelelerin,

1. Hacim, ebat ve fiyatları gösterir keşifnamenin bulunmamasından;

2. Artan işin vahidi fiyatların arttırılması suretiyle eski mütaahhide verilemeyeceğinden bahisle tesciline imkân görülemediği hakkında Divanı muhasebat üçüncü dairesince ittihaz olunan 3. I. 1942 tarih ve 2/191082 numaralı karar ve kâletçe tetkik olunarak mezkûr mukavele zeylinin ne gibi sebepler ve âmillerin zaruretiyle akdedildiğinin tafsilen izahına lüzum görüldüğü beyanıyla:

İnşaatın birinci safhası:

Marmara havzasındaki iskeleler inşaatı memleketin müdafaası bakımından çok mühim ve mahrem bir askerî inşaat mahiyetinde bulunduğundan bu inşaat 12807/2 numaralı Vekiller Heyeti kararıyla pazarlık suretiyle Millî Müdafaa vekâleti tarafından Sadık Diri ve Halit Köprücü inşaat kollektif şirketine ihale edilmiş ve mukavelesi de mezkûr vekâletle mütaahhit arasında akdolunarak inşaata başlanmış ve bilhara bu inşaat 31. V. 1940 tarih ve 13012/2 numaralı Vekiller Heyeti Kararıyla Millî Müdafaa vekâletinden Nafia vekâletine devredilmiştir.

Mezkûr iskelelerin inşaatına evvelâ betonarme kazıklar üzerinde betonarme olarak başlanmış ise de bu tarzdaki inşaata devam edilmek için lüzumu olan külliyetli miktarda betonarme demirini harp vaziyeti dolayısıyla bulmak mümkün olmadığında inşaatın durmak tehlikesi başgösterdiği bir sırada mütaahhit başka bir inşa tarzı bularak teklif etmiş ve bu tarza göre inşaatta kullanılacak demir miktarı çok azalmış ve sarfolunacak inşaat malzemesi de yalnız yerli malzemeye inhisar etmiş ve inşaat bedeli de mühim bir miktarda tenakus etmiştir. Mütaahhidin bulduğu bu yeni inşa tarzı şimdiye kadar dünyanın hiç bir tarafına tatbik edilmemiş hususi mahiyeti haiz bir inşaat olduğundan ve bu yeni usulün her türlü mesuliyeti de mütaahhitlikçe taahhüt edildiğinden mütaahhidin bulduğu bu yeni inşa usulü vekâletçe de kabul olunarak inşaata bu yeni tarzda devam edilmiş ve mütaahhit bulduğu bu usul inşaatı tescil ettirerek patentini de İktisat vekâletinden resmen almıştır.

Bu vaziyet karşısında Marmara havzasında yapılan ve mühim bir kısmı ikmal edilmiş olan

iskeleler inşaatının yalnız bir mütaahhit elinde bulunan patentli bir inşa tarzı ile yapılmış olduğunu ve bu inşa tarzı için kullanılacak alât, edevat ve malzemenin de bu mütaahhit elinde hazır bulunduğunu kaydetmek ve ancak bu yepyeni usul ile dir ki iskeleler inşaatını bugünkü vaziyeti ne kadar devam ettirmek imkânı hâsıl olduğunu tebarüz ettirmek icabeder.

İnşaatın ikinci safhası:

Su içinde yapılan inşaat dalga, fırtına ve deniz suyunun kimyevi terkipleri ve zemin çürüklüğü gibi karada yapılan inşaattan çok daha toleranslı bir inşaat olduğundan Millî Müdafaa vekâletinde 733 200 liraya ihale edilen mezkûr iskeleler inşaatının (temellerdeki işlerin çoğalmasından) bu kadar bir para ile bitirilmesi mümkün olamamış ve mütaahhide aynı fiyatlarla ve Muhasebe umumiye kanununun 135 nci maddesi mucibince ihale bedelinin % 20 si olan 146 000 liralık iş daha yaptırılmış ve bu suretle mütaahhit hem mukaveleten yapmağa mecbur olduğu 733 200 liralık inşaatı ve hem de Muhasebe umumiye kanununun 135 nci maddesi mucibince bu miktarın % 20 si olan 146 000 liralık işi ikmal ederek kanuni mecburiyetini yerine getirmiştir.

Bununla beraber yapılacak inşaat tamamlanmamış ve mezkûr iskeleler inşaatının tenzilsiz olarak 1 638 000 liraya ikmalinin mümkün olacağı ve bu suretle daha 758 160 liralık inşaatın yaptırılması lâzımgeldiği tahakkuk etmiş ve yukarıda tafsilen izah edildiği veçhile eski mütaahhidin bulduğu ve patentini aldığı yeni bir usul ile inşa edilen bu iskelelerin geri kalan inşaatının da aynı mütaahhide yaptırılması zaruri bulunduğundan geri kalan inşaatın da eski mütaahhide pazarlıkla verilmesi hususunda Vekiller Heyetinden müsaade alınarak eski mütaahhidiyle temasa geçilmiştir.

Mütaahhit geri kalan bu 758 160 liralık inşaatı iki sene evvel kabul eylediği fiyatlarla yapmayıcağını ileri sürerek çimento, nakliye, kereste ve diğer malzeme vâhidi fiyatlarının tezyidini ve ayrıca yüzde yirmi beş masarifi umumiye kabul edilmesini talep etmiştir.

Harp vaziyeti dolayısıyla bir çok malzemenin tedarikine imkân bulunmadığı ve tedariki kabil olabilen bir çok malzemenin ise iki sene evvelki fiyatlarla mubayaası imkânsız bulunduğu ve bundan başka mütaahhidin işe başladığı sırada da beher tonu 15 - 18 liraya tedarik ve bir

liraya nakli mümkün olan çimentonun bugün ancak 21 - 24 liraya mübaya ve 2 - 3,25 liraya nakledebildiği ve bu fiyat tezayüdü ile mütenasip olarak işçi ve amele yevmiyelerinin de yükseldiği ve mayi mahrukat sarfiyatının Hükümetçe tahdit edilmesi dolayısıyla yağ ve benzin tedarikinin de çok müşkül bir duruma girdiği, bilhassa kara ve deniz nakliye vasıtalarına ciheti askeriyece vaziyed edilmesi yüzünden nakliye işlerinin de son derece pahalılaştığı anlaşıldığından mütaahhidin bu geri kalan inşaatı iki sene evvelki fiyatlarla yapmasına imkân olmadığı vekâletçe de katî surette anlaşılmıştır.

Diğer taraftan bu inşaatın mümkün olan süratle bitirilmesi Genelkurmay başkanlığınca musırran talep edilmekte olduğundan mütaahhitle uzun ve çetin pazarlıklardan sonra yalnız çimento ve nakliye fiyatlarına bir miktar zam yapılması ve bir de masarifi umumiyesinin çoğaltması dolayısıyla yüzde beş artırılması ile iktifa olunmasında mütaahhit ikna edilerek zeyil mukavele esasları dairesinde pazarlık ikmal edilmiş ve mukavelesi de akd olunmuştur.

Bu zeyil mukavelenin akdi ile çimento ve nakliye fiyatlarından başka inşaatla kullanılacak mühim miktardaki ahşap kalıplara muktazi kereste ve diğer bütün malzemenin fiyatları iki sene evvelki esas mukavelede yazılı miktarlar üzerinde bırakılmış olduğundan vekâlet Hazine menfaaine son derece müsait bir pazarlık yapılmış olduğu kanaatinde bulunduğu gibi üçüncü daire kararının ikinci maddesinde bildirildiği veçhile Vekiller Heyetince verilen (pazarlıkla eski mütaahhide yaptırılma) kararının (artan iş miktarı hakkında olup yoksa vâhidi fiyatların da yükseltilmesi suretiyle pazarlıkla işin birinci mütaahhide verilmesi şeklinde kabul ve telâkkiye müsait olmadığı) fikir ve kanaatına iştirak edilememektedir.

Esasen fiyatta indirme veya çoğaltma prensibi kabul edilmeyecek ise yapılan anlaşma (pazarlık) kelimesinin ruh ve mânasına giremez. Pazarlık, iki tarafın münakaşa ve müzakereler ile bir neticeye varmasından ibarettir. Üçüncü dairece hiç nazarı dikkate alınmamış olan 2490 numaralı, kanunun 53 ncu maddesi de (vekâletin bu noktai nazarını teyit etmektedir) denildikten sonra;

Bununla beraber, üçüncü daire kararına imtisalen bu işin arttırma, eksiltme kanununun 19 ncu maddesi mucibince münakasaya konulması da mümkün isede yukarıda ber tafsil verilen izahattan da anlaşılacağı veçhile;

1. İnşa tarzı kendi tarafından bulunmuş ve patenti alınmış bir usul ile bu inşaatı başka bir mütaahhidin yapması mümkün olmadığı;

2. Mümkün olsa bile bu inşa tarzının mesuliyetinin başka bir mütaahhit tarafından kabul edilemeyeceği;

3. Bu dahi mümkün olsa yeni bir sisteme göre inşaatta muktazi alât ve edevat evvelki mütaahhit elinde hazır bulunduğu cihetle açılacak münakasaya ancak ve ancak evvelki mütaahhit girebileceği ve iskelelerin bu geri kalan inşaatın en kısa bir zamanda bitirilmesi Genelkurmay başkanlığınca ehemmiyetle ve ısrarla istenilmekte bulunduğu cihetle aynı mütaahhide yaptırılmasında zaruret görülen bu inşaat için mütaahhit pazarlıktan evvel serdeylediği bütün taleplerini tekrar ederek evvelki vâhit fiyatların hepsini de çoğaltması icabedeceği ve şimdi zeyil mukavele ile temin edilmiş olan bir iki kalem fiyat tezayüdüyle % 2,5 tenzilâtın da temin edilmesi mümkün olamayacağı ve bu suretle elde edilmiş olan Hazine menfaatinin elden çıkarılarak bu işin çok daha mühim farklarla ihale edileceği cihetle ve keyfiyetin bu izahat çerçevesi içinde tetkik edilmesi istenilmiştir.

Üçüncü daire kararında ise:

Marmara'da inşa edilecek askerî iskeleler ilâvesi inşaatı hakkında Nafia vekâleti ile Sadık Diri ve Halit Köprücü inşaat şirketi arasında akdedilmiş olan zeyil mukaveledenamenin tesciline imkân görülemediği hakkında dairece ittihaz edilmiş olan 25. XII. 1941 tarih ve 1267 numaralı karar üzerine yazılan takrire cevaben bazı mütalâyayı havi olarak Nafia vekâletinden gönderilen 7. I. 1942 tarih ve 109/140 sayılı tezkere okunduktan ve bu hususta şifahen malûmat vermek üzere celbedilmiş olan vekâlet demiryolları ve li-manları inşaat dairesi reisi Ferdi'nin mütalâatı da dinlendikten sonra:

2490 numaralı kanunun 19 ncu maddesi hakkında tezkerede izah olunan tarzı telâkkiye dairece iştirak edilememiştir. Bu maddenin ifade ettiği hüküm ilâvei inşaat temel işlerinde olduğu takdirde % 20 den fazlasını dahi fiyat değişmemek ve ihaledeki tenzilât da gözönünde tutulmak şartıyla eski mütaahhide vermek salâhiyetini mutazammındır. Aksi takdirde evvelki kararda da izah olunduğu üzere ihaledeki fiyat tenzilâtının bir tesiri olamayacağı aşikârdır.

Vekâletin tarzı telâkkisi kabul olunduğu takdirde bir işin herhangi cüzü bir kısmı ihale edildikten sonra bunun diğer kısımlarını istenilen fi-

yatla o mütaahhide yaptırmak mümkün olacaktır ki bunu ne zikrolunan maddenin metniyle ne de kanunun heyeti umumiyesinden temini istihdaf olunan maksat ve gaye ile telif etmek mümkün olamayacaktır. Esasen 733 200 liraya ihale edilen bu iş 1 638 000 lira tutacak derecede tevsi edilmiş ve tezkerede hikâye olunduğu üzere inşaat sistemi değiştirilmiş olmasına göre mezkûr 19 neu maddenin son fıkrası mucibince (yeniden eksiltmeğe konulması veyahut pazarlıkla en müsait şerait teklif eden talibe ihalesi lâzımgeldiği halde eski mütaahhide yeniden tesbit edilen fiyatlarla verilmesi kanuna uygun görülmemiştir) denildikten sonra maahaza vekâlet bu husustaki noktai nazarının kabulü için ısrar eylemekte olduğu cihetle işin bir kere de Umumî heyetçe müzakeresine lüzum gösterilmiş olmakla Divanı muhasebat heyeti umumiyesinin 26. I. 1942 tarihli içtimasında Nafia vekâleti başhukuk müşaviri Namık Cemal Nazlıoğlu, Demiryolları ve Limanları inşaat reisi Ferdi Çağan ve Limanlar fen heyeti müdürü Rıza Berke tarafından verilen ve meali zabıtta yazılı vekâlet tezkeresindeki mütalâatı biraz daha tavzihten ibaret bulunan izahat dinlenmiş ve bu üç zat tarafından verilen izahatta:

2490 sayılı Arttırma, eksiltme ve ihale kanununun 46 ncı maddesinin K fıkrası uyarınca Millî Müdafaa vekâleti tarafından Sadık Diri ve Halit Köprücü inşaat kollektif şirketine ihale edilmiş olan mevzuubahis Marmara havzasındaki iskeleler inşaatı esas mukavelenamenin 4 ncü maddesinde inşaat sisteminin tadil edilebileceğine dair ahkâm mevcut bulunduğu, bidayeten hazırlanan projede beton kazıklar üzerinde iskele yapmak şekli kabul edilmiş olduğu halde bu inşaatda kullanılacak demirin Millî Müdafaa vekâleti tarafından verilmesi mukavelenamenin 23 ncü maddesi hükmünce muktazi olup beş bin tona balığ olan bu demirlerin temin ve mütaahhide itasının ahvali hazıra dolayısıyla mümkün olmayacağı anlaşıldığından mütaahhidin kendi namına patentini tescil ettirdiği yeni bir sistem inşaatın tatbıkına mecburiyet hâsıl olduğu, geson sistemi denilen bu sistem inşaatda demir daha az, kum ve çakıl daha fazla kullanıldığı için bunun tercih edilmesi halin icabına uygun bir tedbir olduğu ve ilk mukavele 18 mayıs 1940 tarihinde aktedildikten 12 gün sonra tadilatın teklif edildiği anlaşılmıştır.

Yine verilen izahata nazaran iskelelerin pro-

jeleri bidayeten hazırlanırken işteki müstaceliyet dolayısıyla iskele mahallerinin derinliklerinin ve toprak mukavemetlerinin iyi tesbit edilememiş olması ve temel vaziyetlerinde tebarüz eden değişikliklerin fazlalığı iş hacminin de büyümesini intaç etmiştir.

Mütaahhidin Muhasebei umumiye kanununun 135 nci maddesi mucibince % 20 ye kadar fazla iş için mükellef olduğu mecburiyeti ifadan sonra bu suretle daha 758,160 liralık inşaatın dahi ilâveten yaptırılması lâzımgelmektedir. Beton arme sistemle, geson sisteminin fiyat itibariyle yapılan mukayesesinde :

Marmara havzasındaki yedi iskele inşasının fiyat yekûnu betonarme kazıklı sisteme göre 2 125 123 lira 66 kuruşa balığ olduğu halde sonradan teklif ve vekâletçe kabul edilen geson sistemine göre 1 905 407 lira 60 kuruşa mal olacak ve binaenaleyh, sistem tadilatının Devlete tahmil edeceği mali külfet diğer sisteme nazaran ehven düşecektir. Beton kazıklı sistem kabul edilmiş olsaydı temeldeki ilâve inşaat yine lâzımgelcek, ayrıca 200 bin küsur lira fazlaya da mal olacaktır. Bu itibarla ilâve inşaatı sebep olan hâdis, sistemin değişmesi değil, yapılan keşiflerin takribî bir hesapla yapılmış olmasından ibarettir. İnşaat şu veya bu şekilde olsun her halde ilâve inşaatı ihtiyaç hâsıl olacaktır.

İşin mahiyetine gelince : Bu iş bir temel işidir. Heyeti Vekile kararnamesinde temel iş olduğunu tasrih etmiş ve 2490 sayılı kanunun 19 neu maddesine göre muamele ifasına müsaade etmiştir.

19 neu madde temele taallük eden ve % 20 den fazla olan işler hakkında dairelere mütaahhit ile pazarlık icrası salâhiyeti verilmiş olduğuna göre işbu fazla inşaatın her kısmına şâmil olmak üzere yeniden bir fiyat tesbit olunarak bunun üzerinden pazarlığa girilip birinci ihaledeki münakasa nisbeti tenziliyesi düşürülmek suretiyle ihalenin yapılması Maliye vekâletince mümkün ve muvafık görülmüş ise de Nafia vekâletince Hazine menfaati gözönüne alınarak fiyatlardaki yükselmenin ancak çimento bedeliyle nakliye ücretlerine hasır ve mütaahhidin masarifi umumiyesine % 5 nisbetinde zam icra edilmiş ve inşaatın diğer kısımlarındaki vâhidi fiyatlar ise ipka olunmuştur.

Mukavelenin akdi tarihindeki malzeme fiyatı ile şimdiki fiyat arasındaki fark âşikâr olduğundan bu fiyat yükseltilmesi zaruri görül-

müştür. Evvelce denildiği gibi esas mukavele-namenin 4 ncü maddesinde inşaat sisteminin tadil edilebileceği hakkında hüküm mevcut olduğundan beş bin tona balığ olan bu demirlerin temin ve mütaahhide itası ciheti askeriyeye demirin tahkimatta kullanılmakta olmasından ve sureti umumiyede Millî Müdafaa mü-lâhazasından dolayı halihazırda mümkün olmayacağı anlaşıldığından patenti mütaahhit firma tarafından istihlal edilen geson sistemi tercih edilmiştir. Masif olarak yapılmış iskelelerde tahribat az vukua getirilebilir. Bu sistemde yapının karakteri itibariyle mukavemet fazladır. Kum ve çakıla ihtiyaç gösteren bu sistemde malzeme tedariki memleket dahilinde daima mümkün olup fazla demire ihtiyaç göstermesi bakımından halihazırda müreccah bir sistemdir. Her iki sistem arasında fiyat itibariyle bâriz bir fark olmayıp ancak iskele mahallerinin bidayeten iyi tesbit edilememesi iş hacminin büyümesine sebep olmuştur ki fazla inşaatın münakasaya vazı halinde ise bu inşaat sisteminin patentli olması hasebiyle bir diğeri tarafından deruhte edilmesine imkân yoktur. İhalesi mümkün görülse bile halihazırdaki fiyat yükselmeleri inşaatın diğer kısımlarına da müessir olacağından münakasa neticesinde diğer talibe daha yüksek bedelle ihale mecburiyetinde kalınacaktır. Netice itibariyle bu fazla inşaat bir zaruretten icabı olup bunun evvelki mütaahhide ihalesinde ve sistemin de değişmesinde hem zaruret, hem de Hazine menfaati vardır. Fennî bakımdan da bu inşaatın bir mahzuru olmaktan başka mukavemet itibariyle daha faydalı ve memleketin müdafaa bakımından ehemmiyetli olduğu beyan edilmiştir.

Bu izahat dinlendikten sonra icabı müzakerelere olundukta:

Mevzuatımızda bu bahse taallük etmek üzere biri Muhasebei umumiye kanununun 135 nci, diğeri Arttırma ve eksiltme kanununun 19 ncü maddesiyle konulmuş iki hüküm mevcut ve Muhasebei umumiye kanununun sözü geçen maddesiyle mevzu hüküm aynen «inşaata mütaallik bir mukavelelerin tatbiki sırasında tadil zarureti hâsıl olduğu ve binnetice imalât veya levazımın tezyidi veya tenkisi icap ettiği takdirde mütaahhit taahhüdün mecmuuna nazaran % 20 nisbetindeki tadilatı aynı şerait dahilinde ifaya mecburdur.

Bu takdirde yapılan fazla işin bedeli ayrıca

ilâve ve noksanın bedeli tenzil olunur. Bu nisbetler fevkinde olan tadilat için usulü dairesinde yeniden mukavele akdolunmak lâzımdır. «Ve Arttırma ve eksiltme ve ihale kanununun 19 ncü maddesinin bu mevzua temas eden fıkrasının metni de yine aynen» ancak keşif ve mukavele-nin dışındaki iş bedeli, ihale bedelinin Muhasebei umumiye kanununun 135 nci maddesi mucibince «yüzde yirmisini geçerse yeniden münakasa açılır. Bütün temel işlerinde ihaledeki fiyat indirme gözönünde tutularak işin ehemmiyetli ve acele oluşuna göre % 20 yi geçerse daha pazarlık suretiyle mukavele miktarını arttırmağa Heyeti Vekile salâhiyettardır.» dan ibaret bulunmaktadır.

Muhasebei umumiye kanunu % 20 yi geçen tadilat için mutlak olarak usulü dairesinde yeniden mukavele akdolunacağı yani izahnamesinde de tasrih edildiği ve hile bu nisbetin fevkine çıkan ilâveler için - halin icaplarına gör - pazarlık veya münakasa ilânı lâzımgeldiğini gösterdiği halde Arttırma ve eksiltme kanununun 19 ncü maddesi ile tadilatın temele taallük ettiği takdirde, tadilat nisbeti ne olursa olsun, pazarlıkla ihale yapılacağı esas vazedilmiş bulunmaktadır. Ancak 19 ncü maddede metninde yer almış bulunan (Bütün temel işlerinde ihaledeki fiyat indirmeleri gözönünde tutularak) suretinde mevcut ibareye nazaran pazarlıkla yapılacak yeni ihalede eski ihale ile kararlaştırılmış olan fiyatların değiştirilmemesi lâzımgeldiği anlaşılmakta ve yeni fiyatlar üzerinden bir ihale yapıldığı farzedildiği takdirde bu yeni ihale bedeli üzerinden eski nisbetler derecesinde bir tenzilat yapılmış olsa bile bu ibareden temin edilmek istenilen maksadın elde edilememiş olacağı tabii bulunmaktadır. Zeyil mukavelelerin ise Arttırma ve eksiltme ve ihale kanununun tatbik ve imal şekli yukarıda izah edilmiş olan 19 ncü maddesine mugayir olduğu anlaşılmakla Muamele, Muhasebei umumiye kanununun 76 ncü maddesine tevfiik edilmedikçe tescili muvafık olamayacağından Nafia vekâletine iadesi ve bu gibi inşaat işlerinde bidayeten yapılan projelerin ana hatlarına hâlel gelmemek üzere bilâhara tadilâta uğraması zaruri hallerde tevziz edilebilirse de bidayeten tesbit edilen bir sistemin terkiyle o sistemden büsbütün başka bir sistemin kabulü, projenin esaslı hatlarına muhalif olmadığı hakkında vekâletçe dermeyan olunan mütalâaya iştirak edilemeyeceğinin

den bu gibi tadilâta sistemin değişmesi halinde o işin artık yeni bir proje ile ortaya konulan yeni bir iş olarak mütalâasıyla ona göre kanunun icaplarına uyulmasının da temenniye değeri olduğunun vekâleti müşarünileyhaya yazılması ekseriyetle kararlaştırılmıştır.

Âzadan iki zat: Zevil mukavelenamenin tesci linin muvafık olamayacağı hususunda ekseriyet kararında istinat edilen mucip sebebi vârit görmekle beraber aynı zamanda inşaat sisteminin değişmesi, projenin ana hatlarının esaslı bir surette tebeddüle uğramasını intaç etmiş olduğundan ayrıca bu sebepten dolayı da son akdın kabulüne kanunen mesağ olamayacağı mütalâasında bulunmuşlar ve âzadan altı zata: İnşaatın % 20 sinden fazlasının munhasıran temel işlerine ait bulunduğu ve işin ehemmiyet ve müstaceliyeti vekâletçe musırren beyan edilmekte olmasına göre bu hususta esas inşaat mütaahhidiyle pazarlıkta tarafeyn beyninde yeniden takarrür ettirilecek fiyat üzerinden evvelki münakasa tenzilâtı derecesinde bir indirme icrası suretiyle yapılan ihalede kanunun 19 neu maddesine bir muhalefet olamayacağı, aksi takdirde (pazarlık suretiyle mukavele miktarını arttırmaya . . .) ibaresinin kanunda yer almasına lüzum olmayacağı cihetle zeyil mukavelenin tescilinde kanunen bir mahzur görülemediği mütalâasını beyan etmiş ve bu zevattan biri: İnşaatteki sistem tebdilinin mukavelenamenin 4 neu maddesine istinaden yapıldığı Demiryolları inşaat dairesi resinin izahatından anlaşılmakta ve mezkûr maddede bu tadile müsait bulunmakta olduğundan muamelenin bu noktadan dahi kabulü icabedeceği reyinde bulunmuştur.

İşbu kararın Nafia vekâletine işarı üzerine:

Sadık Diri ve Halit Köprücü inşaat kolektif şirketine ihale edilmiş olan Marmara havzasındaki iskelelerin ilâve inşaatına ait olarak Nafia vekâletiyle mezkûr şirket arasında akdolunan mukavele zeylinin kabulü hakkında İcra Vekilleri Heyetince ittihaz buyurulan kararda:

(Millî Müdafaa vekillîğince Sadık Diri ve Halit Köprücü inşaat kolektif şirketine gizli pazarlıkla ihale edilmiş ve bilâhara Nafia vekillîğine devredilmiş olan Marmara iskeleleri inşaatı temel kısımlarında keşif ve mukavele dışında kalan ve % 20 yi müteceviz bulunan iş için şirketle akdedilen zeyil mukavelenin Maliye vekâletince kabul edildiği halde, 2490 sayılı Arttırmak, eksiltme ve ihale kanununun 19 neu maddesine uygun görülmediği mütalâasıyla Divanı muhasebat

umumî heyetince reddedilmesi üzerine Nafia vekâletinden yazılan 29. I. 1942 tarihli ve 685 sayılı tezkere İcra Vekilleri Heyetinin 5. II. 1942 tarihli içtimasında tetkik ve müzakere olundu:

1. İnşaata müteallik mukavelelerde yapılmasına sonradan lüzum görülen tadilâtın esas mukaveledeki şartlar dairesinde ifası mecburiyeti yalnız Muhasebei umumiye kanununun 135 nei maddesiyle tesbit ve 2490 sayılı kanunun 19 neu maddesiyle teyit olduğu gibi % 20 nisbetinde tadilâta munhasır olmasına;

2. Her iki kanun, % 20 nisbeti geçen tedilâtı prensip olarak yeni bir ihale mevzuu kabul etmiş bulunmasına;

3. Tadilâtın, % 20 yi geçen kısmı temel işlerinden başka kısımlarda olduğu takdirde, ihalesinin eksiltmeğe açılmak suretiyle icrası temel işlerinde olduğu takdirde ise İcra Vekilleri Heyeti kararıyla ve pazarlıkla yapılabilmesi 2490 sayılı kanunun 19 neu maddesinde tasrih edilmiş olup bir ihtiyacın ihalesinde eksiltme ve pazarlık, kanunun kabul ettiği ayrı birer ihale şeklerinden ibaret olmasına;

4. Her yeni ihale için vaziyetin icabettiği tarzda yeni şartlar tesbiti tabii bulunmasına;

5. Temel işlerinde % 20 yi geçen ilâvelerde eksiltme açılması için kanun « mütaahhitle uyulamazsa » tâbirini kullanmış olup bu ifade işin karşılıklı bir müzakere mevzuu telâkki edildiğini göstermete, aksi takdirde vazı kanunun, meselâ « mütaahhit aynı şartlarla kabul etmezse » gibi bir ifade kullanması icap etmekte olmasın;

6. %20 yi geçen temel kısmı inşaatının pazarlıkla ihalesi mevzuunda kanun vazımın koyduğu yegâne kayıt, pazarlığın « ihaledeki fiyat indirme gözönünde tutularak » yapılmasından ibaret olup metnin sarahatinden de anlaşılacağı veçhile gözönünde tutulacak şey eski ihale bedeli olmayıp keşif bedelinden müaahhidin fiyat indirme nisbeti olmasına nazaran Nafia vekâletince akdedilen zeyil mukavelenin bu bakımdan 2490 sayılı Arttırma, eksiltme ve ihale kanununun 19 neu maddesine uyan bir ciheti görülmediğine, esasen mevzuubahis iskele işi 46 nei maddenin (K) fıkrasına müsteniden (ihale edilmiş olduğuna göre bütün işin yeniden ihalesi mevzuubahis olsa dahi aynı fıkranın tatbiki tabii olduğundan yapılan muamelenin bu bakımdan da kanuna uygun bulunduğu karar verildi) diye yazılı bulunmakla Divanı muhasebat Umumî heyetince icabı müzakere olundukta;

Zeyil mukavelenin Vekiller Heyeti kararna-

mesinde yazılı esbaba binaen kabulüne heyeti müşarünileyhanın karar vermiş olmasına göre keyfiyet, Vekil tarafından bu mesele hakkında mesuliyet deruhte edilmiş ve Vekiller Heyeti tarafından verilen kararda Vekilin noktai nazarma iştiraki tazammun etmiş ve bu suretle

muamele, Muhasebei umumiye kanununun 76 nci maddesine tevfiik edilmiş telâkki olunarak mezkûr zeyil mukavelenin kaydi ihtiyatla tescili ve hâdisenin üç aylık raporla Yüksek Meclise arzı kararlaştırıldı.

Kars mebusu Etem İzzet Benice'nin teşriî masuniyeti hakkında

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 10 . XII . 1942 - Sayı: 5279)

No.
1316

Sontelgraf gazetesinin 14 . X . 1941 tarihli nüshasında intişar eden «Ankara - İstanbul treninde yeni bir cürmü meşhut» başlıklı yazıdan dolayı açılan hukuku âmme dâvasına katılması icabeden bu gazete sahibi ve halen Kars mebusu Etem İzzet Benice hakkında bahis mevzuu olan âmme dâvasının düşmüş olduğu anlaşıldığından ortada masuniyetin refini ve hattâ ademi refini müstelzim ve müzakereyi mucip bir madde kalmamış olduğuna karar verilmiştir (Cilt: 25 - Sayfa: 68 ve Cilt: 29 - Sayfa: 2,19).

4 kânunuevvel 1942

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunun 7 nci maddesinin tefsirine mahal olmadığı hakkında

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 11 . XII . 1942 - Sayı: 5280)

No.
1317

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunun 7 nci maddesinin ilk fıkrasında (yukarı dereceye terfi için en az dört sene bir derecede bulunmuş ve bu kadar müddet o derece maaşını fiilen almış olmak şarttır. Yüksek mektepten mezun olanlar için bu müddet üç senedir) denilmekte ve üçüncü fıkrasında da (her ne suretle olursa olsun bir dereceden fazla terfi caiz değildir) diye yazılı bulunmaktadır.

3656 sayılı kanunun koyduğu bu hükümlerle, her ne suretle olursa olsun bir derecede kanunla muayyen bir terfi müddeti geçirilmeden yukarı dereceye terfi ve o derece maaşının verilmesini tecviz etmemekte ve teşkilât ve teadül kanunlarıyla